

VILNIAUS R. PAKENĖS ČESLOVO MILOŠO PAGRINDINĖ MOKYKLA

**IKIMOKYKLINIO UGDYMO GRUPĖS „BITUTĖS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA**

Pakenė
2019

PATVIRTINTA
Vilniaus r. Pakenės Česlovo Milošo
pagrindinės mokyklos
direktoriaus 2019 m. vasario 18 d.
įsakymu Nr. V-22

**VILNIAUS R. PAKENĖS ČESLOVO MILOŠO PAGRINDINĖS MOKYKLOS
IKIMOKYKLINIO UGDYMO GRUPĖS „BITUTĖS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjo pavadinimas – Vilniaus r. Pakenės Česlovo Milošo pagrindinė mokykla.

Steigėjas - Vilniaus rajono savivaldybė.

Teisinė forma - biudžetinė įstaiga.

Įstaigos kodas – 191318896.

Grupė - bendrojo lavinimo mokykla.

Tipas - pagrindinė mokykla.

Buveinė - Vilnelės g. 86, Pakenės k. 13145, Kalvelių sen., Vilniaus r.

Tel.: (8–5) 2535237.

Interneto svetainės adresas <http://www.pakene.vilniausr.lm.lt>

El. p. pakenesmok@gmail.com

Ugdymas vyksta lenkų kalba.

Ikimokyklinio ugdymo grupės darbo laikas per dieną – 10.30 val. (nuo 7.30 val. iki 18.00 val.).

Programa peržiūrima kas 2-3 metai ir atnaujinama esant poreikiui.

1. Vaikai ir jų poreikiai

Vilniaus r. Pakenės Česlovo Milošo pagrindinėje mokykloje veikia ikimokyklinio ugdymo grupė, kurią lanko mišraus 3 – 5(6) m. amžiaus vaikai. Mokykloje kuriama tokia aplinka, kad vaikui būtų gera, saugu, įdomu ir smagu. Siūlomomis šiuolaikiškais veiklomis ir ugdymo turinio naujovėmis vaikas kasdien skatinamas emocinei ir socialinei patirčiai įgyti. Čia tenkinami jo poreikiai, kuriamos palankios sąlygos jo vystymuisi, kūrybai, saviraiškai. Įgyvendinant ikimokyklinio ugdymo programą, siekiama užtikrinti pagrindinių vaiko poreikių (judėjimo, saugumo, žaidimo, bendravimo, pažinimo, saviraiškos, emocinių) tenkinimą. Ugdytiniai turi galimybę tobulinti savo gebėjimus ir talentus dalyvaudami įvairiuose respublikiniuose, rajoniniuose, įstaigos organizuojamuose projektuose, konkursuose, viktorinose, sportinėse varžybose, šventiniuose koncertuose, puoselėti savo kalbą, tarmę, perimti savo tautos kultūros papročius ir tradicijas.

Vaikas - bręstanti asmenybė, turinti individualių poreikių:

- nori būti mylimas, gerbiamas, suprastas;
- trokšta aktyvios veiklos, kad pažintų aplinką ir save;
- nori būti savarankiškas;
- pageidauja bendrauti ir bendradarbiauti su kitais;
- nori pažinti, suprasti suaugusiųjų pasaulį, rasti savo vietą jame.

2. Pedagogai ir pagalbos vaikui specialistai

Ikimokyklinio ugdymo grupėje dirba 1 mokytoja, dirbanti pagal ikimokyklinio ugdymo programą, ir 2 mokytojos, dirbančios pagal priešmokyklinio ugdymo programą, kurios organizuoja ugdomąją veiklą ikimokyklinio amžiaus vaikams. Dirbanti pedagogų komanda yra gebanti kurti, nuolat besimokanti, ieškanti naujovių ir jas įgyvendinanti, konstruktyviai bendradarbiaujanti. Pedagogėms ir vaikams ugdomojoje veikloje padeda mokytojos, dirbančios pagal ikimokyklinio ugdymo programą, padėjėja. Ugdytiniams pagalbą teikia socialinis pedagogas, logopedas ir psichologas.

Pedagogų vaidmuo ir funkcijos:

- gerbti vaiką kaip individualybę, priimti jį tokį, koks jis yra;
- atstovauti vaiko teisėms ir jas ginti;
- gerai pažinti vaiką, jo raidos ypatumus, ugdymosi poreikius;
- kurti ir vis atnaujinti sveiką, saugią, estetiškai patrauklią ugdomąją aplinką;
- ugdymo procesą diferencijuoti ir pritaikyti skirtingo amžiaus vaikams;
- globoti, paremti vaiką, būti jo partneriu, draugu, patarėju;
- stebėti vaiką, analizuoti ugdymo/si pasiekimus, koreguoti juos ir vertinti;
- skatinti tėvus dalyvauti ugdymo procese, pozityviai vertinti jų vaidmenį.

3. Ugdymo įstaigos savitumas

Vilniaus r. Pakenės Česlovo Milošo pagrindinė mokykla yra 24 km nuo Vilniaus, Pakenės kaime. Mokykla turi savo globėją, herbą, himną, mokinių uniformą. Įstaiga bendradarbiauja su kitomis mokyklomis, organizacijomis, turi daug rėmėjų. Dalyvauja įvairiuose konkursuose, olimpiadose, projektuose.

Mokykloje nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. gali ugdytis vaikai nuo ikimokyklinio amžiaus (3 m.) iki kol baigs pagrindinio ugdymo programą.

Įstaiga yra kompiuterizuota (kompiuteriai, interaktyvios lentos, projektoriai ir kt.), veikia bevielis internetas. Pedagogai tikslingai integruoja IKT į visas ugdymo sritis. Įstaigos internetinis tinklapis, elektroninis paštas, elektroninis dienynas „TAMO“ padeda informuoti ir šviesti ugdytinių tėvus, bendruomenę, visuomenę.

Mokiniams sudarytos galimybės dalyvauti neformaliojo švietimo užsiėmimuose. Mokykloje vyksta daug renginių. Kiekvienais metais yra rengiama „Atvirų durų diena“, kurios metu tėvai gali susipažinti su mokyklos bendruomene, apžiūrėti mokyklos pastatą, klases.

Vilniaus r. Pakenės Česlovo Milošo pagrindinė mokykla – tai saugūs, siekiantys asmeninės pažangos ir lavinantys savo gebėjimus mokiniai. Tėvai mokytojų pagalbininkai, aktyvūs mokyklos gyvenimo dalyviai. Mokyklos mokytojai iniciatoriai, lyderiai, auklėjantys sąmoningus Lietuvos piliečius, puoselėjantys tautinį tapatumą ir tradicijas.

4. Tėvų (globėjų) poreikiai

Ugdymo įstaigą lankančių vaikų tėvų įvardijami lūkesčiai: priežiūra/saugumas, sveikas maitinimas, sveikatos saugojimas, specialiųjų ir išskirtinių poreikių turinčių vaikų poreikių tenkinimas, sąlygos vystymuisi ir visapusiškam ugdymuisi, bendravimui, tobulėjimui, saviraiškai, pasirengimui priešmokykliniam ugdymui, teikiama specialistų pagalba. Daugelis tėvų pageidauja veiklų įvairovės, tradicinių švenčių, išvykų, renginių.

Tėvai patenkinti, kad toje pačioje įstaigoje yra ugdymo tęstinumas. Vaikas, pradėjęs lankyti ikimokyklinio ugdymo grupę, toliau mokykloje ugdomas pagal priešmokyklinio, pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, todėl dauguma vaikų nepatiria adaptacijos problemų pereinant iš darželio į mokyklą.

Tėvų ir pedagogų bendravimas ir bendradarbiavimas grindžiamas pasitikėjimu, abipuse pagarba, dėmesiu ir konfidencialumu, aktyvia partneryste ir atsakomybe, pagarba vienas kito poreikiams ir interesams. Bendraujant ir bendradarbiaujant su ugdytinių šeimomis, kuriama bendruomenė, įstaigos kultūra, vertybės, tradicijos, užtikrinama ugdymo tąsa ir kokybė.

Bendradarbiavimo su šeima būdai ir formos:

- Tėvų susirinkimai.
- Konsultacijos.
- Individualūs pokalbiai.
- Apsilankymai namuose (reikalui esant).
- Atvirų durų dienos.
- Išvykos.
- Šventiniai renginiai.
- Bendra veikla ir darbų parodos.
- Skelbimų lentos.
- Rašteliai ir laiškai.
- Elektroninis paštas, telefono skambučiai.
- Elektroninis dienynas „Tamo“.
- Internetinė svetainė, socialiniai tinklai.

5. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą

Vaikų ugdymas(is) grindžiamas požiūriu, kad:

- Ikimokyklinio ugdymo šerdis yra vaiko gerovė, visuminis ugdymasis, aktyvus, autentiškas, patirtinis jo dalyvavimas ugdymo procese.
- Veiksmingiausiai vaikas ugdomi aplinkoje, kurioje yra saugus, gerbiamas, kurioje pripažįstama jo nuomonė ir tenkinami jo poreikiai. Žaidimas yra svarbiausia vaiko socialinių, emocinių ir pažintinių ugdymą skatinanti veikla.
- Vaikai aktyviai mokosi ir pažįsta juos supantį pasaulį praktiškai bandydami, tyrinėdami, kurdami.
- Savo sukauptą patirtį, žinias ir gebėjimus vaikai parodo skirtingais būdais – žaisdami, bendraudami, kalbėdami, tyrinėdami, kurdami, sprenddami kasdienes problemas.
- Vaiko ugdymas yra integralus, jo fizinio, emocinio, socialinio ir pažintinio ugdymosi sritys yra susijusios ir vienodai svarbios.
- Vėliau įgijami vaikų gebėjimai, supratimas ir nuostatos grindžiami anksčiau įgytais gebėjimais, žiniomis, nuostatomis.
- Kiekvieno vaiko ugdymosi tempas yra individualus, todėl vaikų pasiekimai įvairiose srityse skirtingi.
- Ir vaiko raida, ir ugdymasis yra biologinės brandos bei aplinkos, kurią sudaro vaiko fizinis, socialinis ir kultūrinis pasaulis, sąveikos rezultatas.
- Vaiko ugdymasis vyksta daugialypiame, socialiniame ir kultūriniame kontekste (gerovės ar skurdo sąlygomis, vienkalbėje ar daugiakalbėje, miesto ar kaimo aplinkoje) ir yra jo veikiamas.
- Vaiko raida yra skatinama, kai jam keliami ugdymosi iššūkiai yra šiek tiek didesni už jo turimus gebėjimus.

Ugdymo programoje atskleidžiamas požiūris į būsimos asmenybės ugdymą remiantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. 1-983.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Humaniškumo principas. Pripažįstama vaiko teisė būti kitokiam. Vaikas gerbiamas kaip asmenybė, turinti ryškių prigimtinių bruožų, kuriuos reikia padėti ugdyti. Ugdymas vyksta ramioje, saugioje aplinkoje, kurioje vaikas turi galimybių išreikšti save, parodyti savo gebėjimus, kūrybiškumą.

Demokratiškumo principas. Vaikui suteikiama galimybė kritiškai mąstyti, rinktis įdomią veiklą, elgtis savarankiškai, laikytis susitarimų, būti gerbiamu ir pripažintu bei lygiaverčiu partneriu

Individualizavimo ir diferencijavimo principai. Atsižvelgiama į vaiko išsivystymo lygį ir planuojama tokia veiklos apimtis, kuri užtikrina sėkmingą kiekvieno vaiko ugdymą(si). Didelis dėmesys skiriamas individualumą sąlygojantiems veiksniams: vaiko amžiui, vaiko išsivystymo lygiui, charakteriui, pomėgiams, geriau ir menčiau išsivysčiusiems gebėjimams, vaiko savęs vertinimui. Ugdymo procesas grindžiamas visapusišku amžiaus ypatumų žinojimu, atsižvelgiama į vaiko ar vaikų grupės ugdymo(si) poreikius.

Integralumo principas. Siekiama vientiso fizinės, emocinės, socialinės, pažinimo sričių plėtojimo, vadovaujantis visuminiu požiūriu į vaiką. Ugdymo proceso metu siekiama vertybinių nuostatų, jausmų, mąstymo ir veiksmų dermės.

Tęstinumo principas. Užtikrinamas kokybiškas perėjimas nuo ugdymo(-si) šeimoje prie ugdymosi mokykloje, pagal ikimokyklinio ugdymo programą. Sudaromos nenutrūkstamo ugdymo proceso prielaidos vaikui pereinant iš vieno amžiaus raidos tarpsnio į kitą. Ikimokyklinio ugdymo turinys derinamas su priešmokyklinio ugdymo turiniu.

Atsižvelgiant į vaiko turimą patirtį, sudaromos sąlygos jam toliau bręsti ir tobulėti.

Tautiškumo principas. Siekiama padėti vaikui pažinti savo tautos kultūros vertybes, papročius, tradicijas, jas puoselėti.

Sąveikos principas. Ugdymas grindžiamas vaiko, tėvų (globėjų), pedagogų ir kitų dalyvaujančių, vykdant ikimokyklinio ugdymo programą, sąveika.

III. TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniniais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokyti pradmenis.

Uždaviniai. Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogišką sąveiką grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi, pasiekti, kad vaikas:

- Plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save.
- Pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiaisiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
- Aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
- Mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo turinys sudarytas remiantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu. Pagal kompetencijas, atrinktos ugdymo sritys, skirtos socialinei, sveikatos, pažinimo, komunikavimo,

meninei kompetencijai ugdyti. Vaiko ugdymosi pasiekimų sričių visuma laiduoja sėkmingą vaiko asmenybės ugdymąsi. Programos turinyje numatytos ugdymosi pasiekimų sritys, vaiko esminiai gebėjimai, vaiko veiksenos ir vertybinės nuostatos. Esminės nuostatos ir gebėjimai apima svarbiausius visapusiško vaiko ugdymosi poreikius. Septyntas pasiekimų žingsnis aprašomas Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų apraše.

Vaikų ugdomos kompetencijos, atskiros vaiko ugdymosi pasiekimų sritys, ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimai ir pasiekimų žingsniai, ženklai, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą, smulkiai aprašomos Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų apraše ir detalizuojamos Ikimokyklinio ugdymo metodinėse rekomendacijose.

Vaikų pasiekimų sričių tęstinumą garantuoja „Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa“, kurioje numatomas vaiko ugdymas pagal penkias kompetencijas: socialinė, pažinimo, komunikavimo, sveikatos saugojimo ir meninė.

Ugdydami vaiką pagal ikimokyklinio ugdymo programą, siekiame, kad jis augtų: **sveikas, orus, bendraujantis, smalsus, kuriantis, sėkmingai besiuodantis.**

6. Ugdymo turinys

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

UGDYMO SI PASIEKIMŲ SRITYS	ESMINIAI GEBĖJIMAI	VAIKO VEIKSENOS
Savivoka ir savigarba	<p>Supranta savo asmens tapatumą.</p> <p>Priskiria save šeimai, grupei, bendruomenei.</p> <p>Pasitiki savimi ir savo gebėjimais.</p> <p>Supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.</p>	<p>3 m.</p> <p>3-iasis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> Kalba pirmuoju asmeniu: „aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu – pasako, ką daro, ką turi. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina 5-6 kūno dalis. Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima. <p>4 – 6 m.</p> <p>4-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Supranta, kad suaugęs žmogus negalėjo matyti to, ką jis matė, ką darė arba kas atsitiko, jeigu nebuvo kartu (tėvams pasakoja, ką veikė darželyje ir kt.). Mano, kad yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina. <p>5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, apibūdina savo išvaizdą, teisingai pasako, kad suaugęs bus vyras (moteris), tėvelis (mamytė). Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys, kalba apie šeimą, draugus. Savęs vertinimas nepastovus, priklauso nuo tuo metu

		<p>išsakyto suaugusiojo vertinimo, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.</p> <p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, Tėvynę. Ima suvokti save, kaip galintį daryti įtaką kitam (pralinksinti, padėti ir kt.) ir atsakingai pasirinkti (ką veikti, kaip elgtis, aktyviai dalyvauti priimant su jo gyvenimu ir veikla susijusius sprendimus ar kt.). Juokiasi iš savo klaidų ar mažų nelaimių, jeigu jos nesukėlė rimtų pasekmių. • Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautybę. • Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai. Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus (pasakytus žodžius, kvietimą žaisti kartu ir kt.).
<p>Emocijų suvokimas ir saviraiška</p>	<p>Atpažįsta ir įvardina savo ir kitų emocijas, jausmus ir juos išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais.</p>	<p>3 m.</p> <p>3-iasis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradedą vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. • Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs). <p>4 – 6 m.</p> <p>4-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pradedą suprasti, kad skirtingose situacijose (per gimimo dieną, susipykus su draugu) jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. Pavadiną pagrindines emocijas. • Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus, dažnai tinkamai į juos reaguoja (pvz., stengiasi paguosti, padėti). • Pradedą suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis (jam linksma, o kitam tuo pat metu liūdna). <p>5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta bei pavadiną savo jausmus ir įvardija situacijas, kuriose jie kilo. • Vis geriau supranta ne tik kitų jausmus, bet ir situacijas, kuriose jie kyla (pakviečia žaisti nuliūdusį vaiką, kurio į žaidimą nepriėmė kiti). • Pradedą kalbėtis apie jausmus su kitais – pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia. <p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis. • Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno

		<p>pozos nustato, kaip jaučiasi kitas, pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pradedą kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.
Savireguliacija ir savikontrolė	<p>Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiauđrinus gebą nusiraminti.</p>	<p>3 m. 3-iasis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos. • Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. Žaisdamas kalba su savimi, nes kalba padeda sutelktį dėmesį, kontroliuoti savo elgesį. Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus (rėkia, neduoda žaislo, pasako suaugusiajam ir kt.). • Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų. <p>4 – 6 m. 4-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nusiramina, kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, ir girdėdamas suaugusiojo komentarus. • Pradedą valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos (pvz. ramioje aplinkoje džiaugsmą reiškia santūriau). Paklaustas ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. • Nuolat primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių. <p>5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nusiramina, atsipalaiduoja, klausydamasis ramios muzikos, pabuvęs vienas, kalbėdamasis su kitais. • Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmais. Ramioje situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes. • Retkarčiais primenamas laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles ir bando jų laikytis be suaugusiųjų priežiūros. <p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pats taiko įvairesnius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus (pastovi prie akvariumo su žuvytėmis, klauso pasakos, naudodamasis ausinėmis ir kt.). • Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose, ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. • Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei

		<p>naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.</p>
<p>Santykiai su suaugusiais</p>	<p>Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi.</p> <p>Žino kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.</p>	<p>3 m. 3-iasis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų. • Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando ką nors nauja, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria. • Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese. <p>4 – 6 m. 4-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą grupės auklėtojais, supranta jų jausmus, bendradarbiauja su jais: guodžiasi, kalbasi, klausia, tariasi. Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomonę. Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos, priima jų pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju. • Kalbasi, ką nors veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese. <p>5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus, bendrą veiklą, pokalbius apie savijautą ir elgesį. Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų. Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, suaugusiojo prašymų, pasiūlymų, tačiau stipriai supykęs, išsigandęs, susijaudinęs gali priešintis suaugusiajam. • Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar įstaigos kieme. <p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nusiteikęs geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su suaugusiais. Tariasi, diskutuoja su jais dėl dienotvarkės ir elgesio taisyklių, teikia pasiūlymus, stengiasi laikytis susitarimų, nors kartais su suaugusiuoju bendrauja priešišškai. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę. • Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo. Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei.

<p>Santykiai su bendraamžiais</p>	<p>Supranta kas yra gerai ir kas blogai.</p> <p>Draugauja bent su vienu vaiku.</p> <p>Palankiai bendrauja su visais vaikai.</p>	<p>3 m.</p> <p>3-iasis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam ištraukia į kito vaiko žaidimą. • Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu. Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo. Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui. <p>4 – 6 m.</p> <p>4-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus (kviečia žaisti, priima, prašosi priimamas į žaidimą). • Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus, stengiasi suprasti kita kalba kalbančio vaiko sumanymus. Tariaisi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. • Gali turėti vieną ar kelis nenuolatinius žaidimų partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko. <p>5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sėkmingai ištraukia į vaikų grupę ir nuolat kartu žaidžia. • Geranoriškai veikia kartu su kitais, siūlydamas sumanymą ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas. Tikslingai atsineša žaislą iš namų bendram žaidimui su žaidimo draugu. Paprašius kitam vaikui, duoda pažaisti savo žaislu arba žaidžia juo paeiliui. Noriai žaidžia su vaikais iš kitos kultūrinės ar socialinės aplinkos, natūraliai priima vaikų skirtumus. Gali padėti kitam vaikui. Pats randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos. • Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius. <p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius, domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja. • Taikiai diskutuoja, tariasi, derasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui. Siekdamas rasti kompromisą, ištraukia į derybų procesą. Supranta, kad grupė vaikų, norėdama veikti sutartinai, turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems. • Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku.
--	---	--

<p>Iniciatyvumas ir atkaklumas</p>	<p>Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo.</p> <p>Kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p>	<p>3 m. 3-iasis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nuolat energingai žaidžia, ką nors veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. • Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiką. • Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“. <p>4 – 6 m. 4-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. • Kviečiant, sudominant įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei. • Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo. <p>5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. • Lengviau pereina nuo paties pasirinktos prie suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei pasiūlytos veiklos. Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip, savarankiškai. • Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. <p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas. • Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei pasiūlytą veiklą, siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą. • Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisekus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį.
<p>Problemų sprendimas</p>	<p>Atpažįsta ką nors veikiant kilusius išsūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo.</p> <p>Ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, pradeda numatyti</p>	<p>3 m. 3-iasis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes. • Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūtis, prašo pagalbos arba meta veiklą. <p>4 – 6 m. 4-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. • Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar

	priimtinių sprendimų pasekmes.	<p>naujai sugalvotus veikimo būdus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos. <p>5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Retsykliais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus. • Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. • Nepasisekus samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos. <p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė. • Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. • Nepasisekus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos.
	Vertybines nuostatos	<ul style="list-style-type: none"> • Save vertina teigiamai • Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. • Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį. • Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais. • Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais. • Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais. • Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

UGDYMO SI PASIEKIMŲ SRITYS	ESMINIAI GEBĖJIMAI	VAIKO VEIKSENOS
Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai	<p>Savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus (apsirengia, nusirengia, naudojami tualetu).</p> <p>Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.</p>	<p>3 m.</p> <p>3-iasis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai valgo ir geria. Pradeda naudoti stalo įrankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. • Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia, bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. <p>4 – 6 m.</p> <p>4-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valgo gana tvarkingai. Primenamas po valgio skalauja burną. Pasako, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. Padeda suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą.

		<ul style="list-style-type: none"> • Dažniausiai savarankiškai naudojasi tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs. Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Šiek tiek padedamas plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Priminus čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Gali sutvarkyti žaislus, su kuriais žaidė. • Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų. • Žino, kad reikia rūpintis kūno švara. Mokosi naudotis higienos reikmenimis: muilu, rankšluosčiu, dantų šepetėliu ir pasta, šukomis, nosinaite. • Pratinasi praustis ryte ir vakare. Žino, kada plauti rankas. Supranta, kad reikia pasakyti apie savo suteptus ar sušlapusius rūbus, avalynę. • Mokosi elgtis gatvėje. Eidamas per gatvę duoda ranką suaugusiajam, neišdykauja. • Mokosi rengtis pagal metų laikus. <p>5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojasi stalo įrankiais. Domisi, koks maistas sveikas ir naudingas. Serviruoja ir tvarko stalą, vadovaujamas suaugusiojo. • Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. • Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus. • Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai. • Sužino apie žmogaus gyvenimo tarpsnius. Suvokia, kad kūnas auga, vystosi, keičiasi. • Išsiaiškina, dėl ko dažniausiai susergama (dėl peršalimo, užkrečiamų ligų, nelaimingų atsitikimų). <p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valgo tvarkingai. Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki. Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą – kurio vartojimą reikėtų riboti. Savarankiškai serviruoja ir tvarko stalą. • Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus. Priminus ar savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. • Savarankiškai ar priminus laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių. Stebint suaugusiajam saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais įrankiais. Žino, kaip
--	--	--

		<p>saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus. Gilina saugaus eismo taisyklių žinias, mokosi pagrindinių kelio ženklų. Mokosi pereiti per nereguliuojamą perėją.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Priminus stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai.
Fizinis aktyvumas	<p>Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą.</p> <p>Spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.</p>	<p>3 m. 3-iasis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pastovi ant vienos kojos (3-4 sekundes). Tikslinagai skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25-30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį. • Geriau derina akies – rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius, tiksliau konstruoja, veria ant virvutės sagas, ridena, mēto, gaudo kamuolį, įkerpa popieriaus kraštą. <p>4 – 6 m. 4-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, gimnastikos suoleliu, lipa laiptais aukštyn ir žemyn nesilaikydamas už turėklų, šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštinimo. Mina ir vairuoja triratuką. • Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų, tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais (ima, atgnybia, suspaudžia dviem pirštais, kočioja tarp delnų) bei ranka (mojuoja, plasnoja). Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja. <p>5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis, judėdamas vingiais. Greitas, vikrus, bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, ant vienos kojos, šokinėja per virvutę, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto. Laipioja lauko įrenginiais. Šokinėja nuo paaukštinimo, pralenda pro įvairaus pločio ir aukščio įrengimus. Spiria kamuolį į taikinį iš įvairių padėčių. • Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka (veria ant virvelės smulkius daiktus, užsega ir atsega sagas). Iš įvairių padėčių meta kamuolį į taikinį, tiksliau gaudo, mušinėja. Įsisupa ir supasi sūpynėmis. <p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle,

		<p>atbulomis, šonu. Ištvėringas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, bėga suoleliu, įkalnėn, nuokalnėn. Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į tolį, į aukštį. Laipioja ir kybo ant įvairių įrenginių, išlaiko pusiausvyrą. Varo kamuolį, valdo kamuolį kojomis. Važiuoja dviračiu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rankos ir pirštų judesius atlieka vikriau, greičiau, tiksliau, kruopščiau. Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Su kamuoliu atlieka sportinių žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindamas veiksmus.
	Vertybines nuostatos	<ul style="list-style-type: none"> • Noriai ugdomsi sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius. • Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

UGDYMO SI PASIEKIMŲ SRITYS	ESMINIAI GEBĖJIMAI	VAIKO VEIKSENOS
Aplinkos pažinimas	<p>Įvardija ir bando paaiškinti socialinius ir gamtos reiškinius.</p> <p>Apibūdina save, šeimą, gyvenamąją vietą.</p> <p>Apibūdina gyvosios ir negyvosios gamtos objektus.</p> <p>Domisi technika ir mokosi ja naudotis.</p>	<p>3 m. 3-iasis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais. • Skiria atskirus gamtos reiškinius. • Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. • Pasako savo ir savo šeimos narių vardus. • Dalyvauja prižiūrint augalus ar gyvūnus. <p>4 – 6 m. 4-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, automobiliai, keliai, paruoštos ir pan.). • Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę. • Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. • Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius. • Atpažįsta gamtoje ar paveikluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus. • Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (rūkas, pūga, šlapdriba). <p>5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. • Moka papasakoti apie savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę. Pasako savo gatvės pavadinimą. Įvardija

		<p>kelis žinomus gimtojo miesto objektus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gali savarankiškai nueiti į darželio salę, biblioteką, valgyklą ar, pvz. dailės studiją. • Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis. • Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus. Samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus. • Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip juos naudoti maistui. • Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti (pvz., ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra). <p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pasako tėvų profesijas, įvardija savo giminaičius, žino savo namų adresą. • Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. • Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką (prietaisai, transportas, įrenginiai). Samprotauja apie tai, kad gamindami daiktus žmonės įdeda daug darbo, kokių savybių žmogui reikia darbe, kokios yra profesijos. • Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė. • Papasakoja apie tradicines šventes. • Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir tarp augalų. Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. • Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, stebi jų augimą. • Papasakoja apie naminių gyvūnų naudą žmonėms ir augalų naudojimą maistui. • Pradedą suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. • Pradedą jausti prierašumą prie artimiausios gamtinės aplinkos, dalyvauja ją prižiūrint ir puošiant, suvokia savo vietą joje, pažįsta ir įvardija gyvenamosios vietovės objektus (upę, kalvą, mišką ir pan.), gyvūnus ir augalus. • Rodo pagarbą gyvėjai ir negyvėjai aplinkai ir besiformuojančią atsakomybę už jos išsaugojimą. • Mokosi rūšiuoti atliekas.
<p>Skaičiavimas ir matavimas</p>	<p>Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas.</p>	<p>3 m.</p> <p>3-iasis žingsnis</p> <p>Skaičiavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skiria žodžius: mažai (vienas, du) ir daug. Paprašytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą. • Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę. <p>Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Suranda tokios pats spalvos (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios)

	<p>Skiria daiktus pagal keletą požymių (spalva, forma, dydis).</p> <p>Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje.</p> <p>Supranta ir vartoja žodžius, kurias apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas.</p> <p>Pastebi laiko tėkmės požymius.</p>	<p>daiktus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad bokštas, kurio viršuje bus didesnės, o apačioje mažesnės kaladėlės, nebus tvirtas. Supranta ir pradeda vartoti daiktams lyginti skirtus žodžius: didelis – mažas, ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, storas – plonas, toks pat – ne toks, kitoks, vienodi – skirtingi ir pan. <p>4 – 6 m.</p> <p>4-asis žingsnis</p> <p>Skaičiavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pradeda skaičiuoti daiktus, palygina daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Padalina daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris). Supranta, kad prie daiktų pridėdant po vieną jų skaičius grupėje didėja, o paimant po vieną – mažėja. • Pradeda vartoti kelintinius skaitvardžius (pirmas, antras...). <p>Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta ir atrenka apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. Statydamas, konstruodamas, komponuodamas, grupuodamas pradeda atsižvelgti į daikto formą, dydį, spalvą. • Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti žodžius: didesnis – mažesnis, ilgesnis – trumpesnis, storesnis – plonesnis, aukštesnis – žemesnis ir pan. Už save didesnius daiktus vadina dideliais, o mažesnius – mažais. • Pradeda skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę, kūno priekį, nugarą. Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) naudoja žodžius: pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn – žemyn. • Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu. Žino metų laikus ir būdingus jiems požymius. <p>5-asis žingsnis</p> <p>Skaičiavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. Skaičiuoja bent iki Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti į klausimus: Kiek iš viso? Kiek daugiau? Kiek mažiau? • Pastebi, kaip sudaryta daiktų (elementų) seka, geba pratęsti 1–2 daiktais (elementais). Pratęsdamas pasikartojančių daiktų ar elementų seką, nebūtinai laikosi tos pačios jos sudarymo logikos. • Skiria kelintinius skaitvardžius. <p>Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skiria trikampę, stačiakampę formas. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Kalbėdamas apie spalvą,
--	--	---

		<p>vartoja žodžius „vienos spalvos“, „dvispalvis“.</p> <p>Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Palygindamas daiktų dydžius, naudojami sąlyginiai matavimai (trečiu daiktu). Kalbėdamas apie atstumą, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę, vartoja žodžius: ilgesnis – trumpesnis, siauresnis – platesnis, aukštesnis – žemesnis, lengvesnis – sunkesnis. Supranta, ką reiškia sudėlioti nuo mažiausio iki didžiausio, ir atvirkščiai. • Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę. Juda nurodyta kryptimi. Skiria ir žodžiais išreiškia erdvinis daikto santykius su savimi: priešais mane, už manęs, šalia manęs, mano kairėje ir pan. • Pradedą suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj <p>6-asis žingsnis Skaičiavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Susieja daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. Skaičiuoja iki 10. Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį. • Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais. <p>Matavimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą. Klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą. • Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais (savo pėda, sprindžiu, trečiu daiktu). Atranda, kad į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti tą patį skystų ar birių medžiagų (vandens, smėlio ir kt.) kiekį. Lygindamas dydžius, vartoja jų skirtumo didumą pabrėžiančius žodžius (šiek tiek didesnis, truputį mažesnis, didžiausias, mažiausias ir kt.). • Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakdamas: į kairę, į dešinę, aukščiau, žemiau, virš, po, šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas kito, už, tarp, viduje, išorėje ir kt. • Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.).
<p>Tyrinėjimas</p>	<p>Tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką įvairiais būdais.</p> <p>Mąsto ir samprotauja apie tai, ką</p>	<p>3 m. 3-iasis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta. <p>4 – 6 m. 4-asis žingsnis</p>

	<p>pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina, kodėl pasirinko. • Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas (pvz., plaukia ar skęsta, rieda ar sukasi ratu, tinka daiktai vienas prie kito, ar ne ir pan.). <p>5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties (pvz., ratai yra apvalūs, nes mašinos paskirtis yra judėti). • Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Suvokia medžiagos, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslingumą (pvz. kodėl mašinos korpusas iš metalo, o padangos iš gumos). • Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti. • Išskiria akivaizdžius daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes, kalbėdami apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus. <p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami. • Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti. • Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. • Aktyviai tyrinėdami aplinką demonstruoja vis didėjančią kūno kontrolę, tinkamai pasitelkia visus pojūčius, savo galimybėms išplėsti pasitelkia įrankius ir kitas priemones (pvz. lupą, mikroskopą). • Su suaugusiais ar kitais vaikais aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultata, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose, išradingai, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus ir kitus darbus. • Stebėdamas fotografijas aiškinasi, kuo yra panašūs su savo artimaisiais, kuo skiriasi nuo jų. • Lygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, juos tikslingai grupuoja ir klasifikuoja.
<p>Mokėjimas mokytis</p>	<p>Ieško naujos informacijos, mokosi iš kitų.</p> <p>Įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.</p>	<p>3 m.</p> <p>3-iasis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato. • Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus. • Džiaugiasi tuo, ko išmoko. <p>4 – 6 m.</p>

		<p>4-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pasako, parodo, ką nori išmolti. • Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius. • Pasako, ką veikė ir ką išmoko. <p>5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Norėdamas ką nors išmolti, pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. • Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitikslina. • Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu... <p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalba apie tai, ką norėtų išmolti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks. Laiko save tikru mokiniu, atradėju. • Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeldamas ir sprenddamas problemas. Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose, pvz., enciklopedijose, žinyuose. Siūlo ir jungia idėjas bei strategijas joms įgyvendinti. • Pasako, ką jau išmoko, ko dar mokosi, paaiškina, kaip mokėsi, kaip mokysis toliau.
	Vertybines nuostatos	<ul style="list-style-type: none"> • Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. • Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas, matuodamas. • Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja. • Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

UGDYMO SI PASIEKIMŲ SRITYS	ESMINIAI GEBĖJIMAI	VAIKO VEIKSENOS
Sakytinė kalba	<p>Klauso ir supranta kitų kalbėjimą.</p> <p>Laisvai išreiškia savo išgyvenimus, patirtį, mintis.</p> <p>Intuityviai junta kalbos grožį.</p>	<p>3 m.</p> <p>3-iasis žingsnis</p> <p>Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi skaitomų ir pasakojimų kūrinėlių, naujų žodžių. • Išklauso, supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, siūlymus, patarimus. <p>Kalbėjimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3 – 4 žodžių sakiniiais kalba ir klausinėje apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus. Pradeda mėgdžioti suaugusiųjų kalbėseną. Sako „ačiū“, „prašau“. • Kalba ir klausinėje apie tai, ką matė ir girdėjo, apie

		<p>aplinkos objektus, jų savybes, įvykius, net jei jų dabar ir nemato. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, kalba apie juos. Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalba kelių žodžių sakiniiais, žodžius derina pagal giminę, skaičių, linksnį. • Kartu su suaugusiuoju deklamuoja eilėraštkus, užbaigia žinomas pasakas, eilėraštkius. <p>4 – 6 m.</p> <p>4-asis žingsnis</p> <p>Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi aplinkinių pokalbių, sekamų, pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų kūrinių literatūrine kalba, tarmiškai. • Pradeda išklaustyti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas. Stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. <p>Kalbėjimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalba pats sau, kalba kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, kartais laikydamasis elementarių kalbinio etiketo normų. Kalba, pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė. Žaidžia garsais ir žodžiais, kuria naujus žodžius. • Kalba, pasakoja apie tai, ką mato ir matė, girdi ir girdėjo, ką sužinojo, suprato, vartodamas elementarius terminus, girdėtus naujus žodžius. • Kalbėdamas vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų. Padedant atpažįsta žodyje kelis atskirus garsus. • Deklamuoja trumpus eilėraštkius, atkartoja trumpas pasakas ar apsakymus, pridėdamas savo žodžių, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika. <p>5-asis žingsnis</p> <p>Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi įvairaus turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvairius įvykius, reiškinius, klausosi gyvai, įrašų. • Supranta sudėtingesnio turinio tekstus. Supranta, kad į jį kreipiamasi ar kalbama ne gimtąja kalba. <p>Kalbėjimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, ko nori, tikisi, nesupratus paaiškina, pakartoja. Kalbėdamas žiūri į akis. • Kalba, pasakoja apie tai, kas buvo nutikę, įvykę, tai siedamas su žmonėmis, tautos gyvenimu, gamtos reiškiniais. Vartoja įvairią techniką, transporto priemones bei prietaisus įvardijančius žodžius. Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus.
--	--	--

		<p>Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis perprastų kalbos taisyklių. Vartoja daugumą kalbos dalių (daiktavardžius, veiksmažodžius, būdvardžius,rieveksmius, prielinksnius ir kt.). Išgirsta pirmą ir paskutinį garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose. • Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštkus, inscenizuoja. Deklamuoja skaitomų pasakų eiliuotus intarpus. <p>6-asis žingsnis</p> <p>Klausymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų bendrine kalba ir tarne. • Supranta knygelės, pasakojimo, pokalbio turinį, įvykių eigą. Supranta pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltinę žodžių prasmę. Supranta artimiausioje aplinkoje vartojamus kitos kalbos žodžius. <p>Kalbėjimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalba natūraliai, atsižvelgdamas į bendravimo situaciją, išsakydamas savo patirtį, norus, svajones, svarstymus, kalba apie problemų sprendimą, vartoja mandagumo bei vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.), technologinius terminus (mikrofonas, klaviatūra ir kt.). Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. Garsiai svarsto savo planuojamos veiklos eigą, praneša apie tai draugui, grupei draugų, visai grupei. Klausinėja apie tai, kas išgirsta, matyta, sugalvota, pajausta. • Pasakoja, kalba apie aplinką, gamtos reiškinius, techniką, įvardydamas įvairias detales, savybes, būsenas, vartodamas naujai išgirstus sudėtingesnės sandaros žodžius. • Kalba taisyklingais sudėtingais sakiniais, vartoja pagrindines kalbos dalis. Išgirsta žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę. Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus. Skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių. • Komentuoja meno kūrinius, atpasakoja pasakas, padavimus, apsakymus, matytus ir girdėtus per įvairias skaitmenines laikmenas (TV, DVD, CD). Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas, deklamuoja savo sukurtus kūrinius, žaidžia prasmingais ir beprasmiais žodžiais, bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas ir kt.
--	--	---

<p>Rašytinė kalba</p>	<p>Atpažįsta, rašinėja raides, žodžius bei kitus simbolius, pradeda skaitinėti.</p>	<p>3 m. 3-iasis žingsnis Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius. <p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įvairiomis rašymo priemonėmis kraigloja vertikaliais ir horizontalias linijas. <p>4 – 6 m. 4-asis žingsnis Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi skaitymu. Vaizduoja, kad skaito knygą, kuri jam buvo skaityta. Skaito knygelėlių paveikslėlius, įvardija įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus. Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus) aplinkoje, pradeda jais manipuliuoti įvairioje veikloje. <p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi ne tik įvairiomis rašymo priemonėmis, bet ir galimybe rašyti (planšetiniu kompiuteriu ir kt.) Keiverzonėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės. Raidėmis ir simboliais (grafiniais vaizdais) pradeda manipuliuoti įvairioje veikloje. <p>5-asis žingsnis Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi abėcėlės raidėmis. Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. Supranta, kad kai kurios raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką. Supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę. • Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms. Įvardija specifinius skaitomo teksto veikėjų bruožus. <p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi ir supranta skirtingų spaudinių funkcijas (kalendorius, valgiaraštis, reklama, bukletas ir pan.). • Kopijuoja raides, paprastus žodžius. „Iliustruoja“ pasakas, pasakojimus, istorijas, filmukus, iliustracijose parašydamas nukopijuotas raides, žodžius. Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su elementariais nukopijuotais sakiniais, žodžiais, raidėmis. Braižo ir aiškina planus, schemas, grafikus. Bando rašyti raides, pradėdamas savo vardo raidėmis. (Planšetiniame kompiuteryje rašo savo vardą, trumpus žodelius). <p>6-asis žingsnis Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais, supranta nesudėtingą jų siužetą, klausinėja. Pradeda suprasti ryšį tarp knygos teksto, iliustracijų ir
------------------------------	---	---

		<p>asmeninės patirties. Žino keliolika abėcėlės raidžių. Supranta, kad garsas siejamas su raide, o raidės sudaro žodį. Pradedą skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Pažįsta parašytą žodį, kaip atskirų raidžių junginį.</p> <ul style="list-style-type: none"> Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse, pavyzdžiui, parduotuvių, kirpyklų, kavinių pavadinimus. <p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius. Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus. Įvairiais simboliais bando perteikti informaciją. Planšetiniu kompiuteriu rašo raides, žodžius. Supranta rašymo tikslus.
Vertybinės nuostatos		<ul style="list-style-type: none"> Nusiteikęs išklausti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.

MENINĖ KOMPETENCIJA

UGDYMO SI PASIEKIMŲ SRITYS	ESMINIAI GEBĖJIMAI	VAIKO VEIKSENOS
Meninė raiška	<p>Dainuoja ir groja drauge su kitais vaikais ir vienas.</p> <p>Šoka pagal įvairią muziką.</p> <p>Domisi vaidyba, ją naudoja savo veikloje.</p> <p>Reiškia savo idėjas, mintis, patirtį dailės raiškos priemonėmis.</p>	<p>3 m.</p> <p>3-iasis žingsnis</p> <p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> Emocingai atliepia klausomus kūrinus (vaikiškas dainas, instrumentinius kūrinus) – šypsosi, džiaugiasi, ploja, trepsi, sėdėdamas sūpuoja kojas ar pan. Vienas ir kartu su kitais dainuoja 2-4 garsų daineles, palydėdamas jas judesiais. Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, jų tekstą imituoja rankų, kūno judesiais (žingsniuoja, bėga, apsisuka). Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu. Kuria, dainuoja vieno aukščio tonu savitus žodžius, ritmuoja vaikiškais instrumentais ir daiktais. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius. Šoka spontaniškai kurdamas dviejų-trijų natūralių judesių (eina, pritupia, pasisuka ir kt.) seką. <p>Žaidimai, vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> Žaisdamas su daiktais ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmais vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaime kilusias

		<p>emocijas.</p> <p>Vizualinė raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spontaniškai reiškia emocijas, išpūdžius dailės priemonėmis ir medžiagomis. Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Bando ką nors pavaizduoti (mama, mašiną). Savo abstrakcijose išvelgia daiktus ar įvykius. • Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, tyrinėja įvairius veikimo jomis būdus. Piešdamas, spaudodamas, tapydamas, lipdydamas, konstruodamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu. <p>4 – 6 m.</p> <p>4-asis žingsnis</p> <p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausydamasis ir tyrinėdamas gamtos garsus, trumpus vokaličius ir instrumentinius kūrinius, judesiais emociškai atliepia jų nuotaiką, tempą bei keliais žodžiais juos apibūdina. • Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono, laipsniškos melodinės slinkties autorines ir liaudies dainas. Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. Tyrinėja savo balso galimybes (dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau, lėčiau). • Žaidžia įvairių tautų muzikinius žaidimus, atlikdamas kelis nesudėtingus judesius: eina, bėga rateliu, trepsi, ploja, mojuoja, sukasi po vieną ir už parankių. Tyrinėja garso išgavimo būdus kūno, gamtos, įvairiais muzikos instrumentais, jais ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui. • Improvizuoja skanduodamas, plodamas, trepsėdamas, stuksendamas, spontaniškai kuria ritminius, melodinius motyvus savo vardui, žodžiams. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus, šoka trijų–keturių natūralių judesių (bėga, sukasi, ritasi ir kt.) šokius. • Šoka spontaniškai kurdamas trijų–keturių natūralių judesių seką. <p>Žaidimai, vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja. Žaisdamas atsipalaiduoja. Muzikiniuose rateliuose kuria ar savaip perteikia kelis veikėjų vaizduojančius judesius, veiksmus, spontaniškai reiškia emocijas. <p>Vizualinė raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, jų deriniais, dėmėmis, geometrinėmis ir laisvomis formomis, spalvomis, išgaudamas šiek tiek atpažįstamus
--	--	---

		<p>vaizdus, objektus, juos įvardija. Kuria spontaniškai, kartais pagal išankstinį sumanymą, kuris darbo eigoje dažnai kinta, „pasimeta“. Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu, gestikuliacija, mimika.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, atradamas spalvų, linijų, formų, faktūrų įvairovę, turi mėgstamas spalvas. Kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas. <p>5-asis žingsnis</p> <p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Balsu, judesiais, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, pritaria klausomam vokalinės, instrumentinės muzikos įrašui ar gyvai skambančios muzikos kūriniai. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius. Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) tembrus, girdėtus kūrinius. • Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. Dainuodamas išbando balso skambesį, išmėgina jį įvairioje aplinkoje (grupėje, kieme ir kt.). Stengiasi tiksliau intonuoti, taisyklingiau artikuliuoti (aiškiai tarti balsius, priebalsius, dvibalsius), taisyklingiau stovėti, kvėpuoti. • Ritminiais, melodiniais, gamtos, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams, tyrinėja jų skambėjimo tembrus. • Improvizuodamas balsu, vaikišku muzikos instrumentu kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, patarlėms. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Šoka sukamuosius (kai sukamasi poroje) ratelius, paprastų žingsnių (paprastasis, aukštas paprastasis, stangrus, pritupiamasis) autorinius ir penkių–šešių natūralių judesių (bėga, sukasi, pašoka ir kt.) šokius. • Šoka improvizuotai kurdamas penkių šešių natūralių judesių seką, reaguodamas į muziką, išreiškdamas aplinkos vaizdus (gamtos reiškinius, gyvūnus). <p>Vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaidindamas stalo, lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja vyksmą dialogu, monologu, keisdamas balso intonacijas. Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes. Susikuria ištisą žaidimo aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis. Muzikiniuose žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3–4 veiksmų seką, vaizduojančią augimą, darbus, veikėjų judėjimą, stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką. <p>Vizualinė raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savo emocijas, patirtį, įspūdžius išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales. Objektus
--	--	---

		<p>vaizduoja ne tokius, kokius mato, o tokius, ką apie juos žino. Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, kuria sudėtingesnius koliažus, trimates formas iš įvairių medžiagų, asambliažus, fotografuoja, piešia skaitmeninėmis priemonėmis (piešimo programomis telefone, kompiuteryje). <p>6-asis žingsnis</p> <p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūrinių ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius įspūdžius. Tyrinėja girdimos muzikos, triukšmo, tylos panašumus ir skirtumus. Įvardija kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus. • Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja. Dainuoja trumpas daineles kanonu, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. • Melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais groja 2–3 garsų melodijas. Pritaria suaugusiojo grojimui, atlikdami muzikines pjeses solo ir orkestre, seka dirigento judesius, stengiasi kartu pradėti ir baigti kūrinėlį. • Improvizuodamas balsu, muzikos instrumentu kuria melodiją trumpam tekstui, paveikslui. Žaidžia muzikinius dialogus, kuria judesius kontrastingo pobūdžio muzikai. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Šoka sudėtingesnius ratelius (tiltelių, grandinėlių), paprastųjų ir bėgamųjų (paprastasis bėgamasis, aukštas bėgamasis, liaunas, smulkus bėgamasis) žingsnių autorinius ir natūralių judesių šokius. • Šoka improvizuotai kurdamas septynių–aštuonių natūralių judesių seką, perteikdamas trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreiškdamas erdvės (aukštai – žemai) ir laiko (greitai – lėtai) elementus. <p>Vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia jų norus, emocijas būsenas. Tiksliai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką. Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius perteikia veikėjo mintis, emocijas. <p>Vizualinė raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> • Detalesniais, įtaigiais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius. Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais ir kt.). Kuria pagal išankstinį sumanymą,
--	--	--

		<p>nuosekliai bando jį įgyvendinti. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skirtingiems sumanymams įgyvendinti dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis.
Estetinis suvokimas	Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba	<p>3 m. 3-iasis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius. • Emocingai reaguoja girdėdamas darnų garsų, intonacijų, žodžių sąskambį, žiūrėdamas savo ir kitų piešinėlius, spalvingas knygelių ilustracijas, žaislus, džiaugdamasis savo puošnia apranga. • Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis. <p>4 – 6 m. 4-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti. • Skirtingai reaguoja (ramiai ar emocingai) klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, aplinką. • Keliais žodžiais ar sakiniais pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, dainelę, eilėrašį, pasaką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinį, knygelių iliustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales. Reaguoja į kitų nuomonę. <p>5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrasi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais. • Pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). Pasako, kaip jautėsi ir ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. • Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių, parodų, renginių lankymo. Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinėlį, dainelę, šokį, vaidinimą, dailės darbelį, aplinką, drabužį, tautodailės ornamentais papuoštus daiktus. <p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti. Gėrasi ir grožisi savo menine kūryba. • Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius ir pasako, kas jam gražu. Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę

		<p>veiklą, pasako vieną kitą argumentą, kodėl gražu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pasakoja įspūdžius apie muzikos, vaidinimo, šokio siužetą, matytus dailės, tautodailės kūrinius, vaizduojamus įvykius, veikėjus, nuotaiką, kilsius vaizdinius. Plačiau papasakoja, ką sukūrė, kaip pats bei kiti dainavo, grojo, šoko, vaidino, piešė.
Kūrybiškumas	Savitai reiškia savo įspūdžius įvairoje veikloje ir juos savitai įgyvendina.	<p>3 m. 3-iasis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje. • Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus. <p>4 – 6 m. 4-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Išvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. • Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. • Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų. <p>5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus. • Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį. • Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus. • Džiaugiasi savitu veikimo procesu ir rezultatu. <p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų. • Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja. • Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato. • Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip.
	Vertybinių nuostatų	<ul style="list-style-type: none"> • Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje. • Domisi, gėrasi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla. • Jaučia kūrybines laisves, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.

Įgyvendinant ugdymo turinį ugdymo procesas organizuojamas taip, kad jis būtų vaikui patrauklus, džiaugsmingas, skatinantis pažinimo motyvaciją, kūrybiškumą, bendravimą ir bendradarbiavimą. Pagrindinė ugdymo(-si) organizavimo forma yra įvairi vaikų veikla. Tai individuali vieno vaiko veikla, mažos grupės vaikų veikla ir visos grupės auklėtojos organizuota veikla. Ugdymui išnaudojamos grupės ir už jos ribų esančios mokyklos erdvės (sporto aikštynas, lauko erdvė, aktų salė ir kt.).

Pedagogas per dvi savaites nuo Programos pradžios rengia metų ugdomosios veiklos planą, veiklą planuoja savaitei. Metinis grupės veiklos planas, tai - orientyras, nevaržantis pedagogo, leidžiantis jam kūrybingai organizuoti savo veiklą, ją įvertinti ir koreguoti, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, jo patirtį, vaiko bei grupės individualumą. Savaitiniuose planuose aprašo vaikų veiklos eigą, numato žaidimus, pateikia naudotų kūrinėlių pavadinimus, priemones. Aprašoma, kaip sekėsi pasiekti savaitės uždavinius, kokius vaikų gebėjimus pavyko pastebėti ir užfiksuoti (1 priedas).

Idėjos veiklai ir planavimui:

- Veikla pagal sezoniškumą: metų laikai, artimiausios gamtos pokyčiai, žmonių darbai ir pramogos įvairiais metų laikais.
- Veikla pagal mokyklos metų organizacinės veiklos planą, valstybinės ir kalendorinės šventės.
- Veikla pagal kompetencijas.
- Veikla pagal spontaniškai iškilusias idėjas.
- Veikla pagal projektus.
- Veikla pagal kasdieninio gyvenimo aktualijas.

7. Ugdymo metodai

Ugdymo metodus pedagogai renka lanksčiai ir kūrybiškai taikydami ugdymo turinį, planuodami veiklas, parinkdami ugdymo priemones, motyvuodami vaikus kaitai.

Ugdymo metodai:

- Žaidimas – pagrindinė vaikų ugdymo(si) veikla, svarbi vaiko kultūros dalis. Žaisdami vaikai atskleidžia savo patirtį, kaupia ją, išgyvena įvairius vaidmenis, išreiškia jausmus ir emocijas, sprendžia problemas, įveikia sunkumus, kuria bendravimo situacijas. Žaidimas skatina vaikų judėjimą, žadina jų fantaziją, formuoja socialinius įgūdžius, sukoncentruoja dėmesį į veiklos tikslumą.
- Spontaniška veikla - pritariama bet kokiai vaiko inicijuotai veiklai, ji gerbiama ir laikoma vertinga patirtimi, ugdymui panaudojamos netikėtos situacijos.
- Eksperimentavimas/tyrinėjimas - moko stebėti, įsiklausyti, išgirsti, pamatyti, atrasti pagilina ugdytinių žinias, ugdo gebėjimą pritaikyti jas, aiškinant natūralius procesus ir reiškinius.
- Pokalbis, diskusija - pasakojimai, pokalbiai, diskusijos, idėjų išsakymas moko suvokti ir perduoti informaciją, komunikuoti, klausyti ir girdėti ką sako kiti.
- Išvykos, ekskursijos – turtinama vaikų pažintinė, socialinė, kalbinė ir emocinė patirtis, ugdomi įgūdžiai ir gebėjimai.
- Kūrybiškumą skatinantys metodai – sudaro sąlygas reikšti savo meninius gebėjimus, naujus sumanymus ir idėjas.
- Parodos - ugdytinių kūrybinių darbų parodos įstaigos bendruomenei.
- Renginiai, akcijos, popietės, tradicinės šventės – vaikų veikla, papildanti ugdymo turinį.

8. Ugdymo priemonės

Pedagogai siekia, kad mokymo priemonės atitiktų vaikų amžių, individualius esamus gebėjimus, žadintų norą pažinti, lavintų loginį mąstymą, aktyvų kūrybingumą, norą žaisti drauge.

Ugdymo priemonės:

- žaislai ir žaidimai;
- vaizdinės ugdymo priemonės;

- medžiaga ir priemonės meniniam ugdymui;
- statybinė medžiaga;
- sporto inventorius;
- informacinės priemonės;
- vaikų literatūra, pažintinė literatūra ir kt.

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vertinimo tikslas – padėti pedagogams ir kitiems ugdymo dalyviams tikslingai stebėti vaikų ugdymo(si) pasiekimus, pažangą, atpažinti jų ugdymo(si) poreikius, kuo kryptingiau pritaikant ikimokyklinio ugdymosi turinį vaikų grupei ir kiekvienam vaikui, garantuojant ugdymo(si) prieinamumą ir kokybę, užtikrinant tęstinumą bei dermę tarp ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų.

Ikimokyklinio ugdymo grupės vaikų pasiekimų vertinimas atliekamas vadovaujantis ikimokyklinio ugdymo grupės ikimokyklinio ugdymo programa ir „Ikimokyklinio vaikų vertinimo pasiekimų aprašu“.

Vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimas įstaigoje atliekamas pagal 18 ugdymo(si) sričių. Kiekvienoje iš vaiko ugdymosi pasiekimų sričių išskirti šeši vaiko pasiekimų žingsniai, rodantys vaiko pažangą nuo gimimo iki šešių metų. Septintas žingsnis, skirtas vaikų ugdymuisi individualizuoti, kai jie šeštajame žingsnyje numatytus paiekimus įgyja dar neturėdami šešerių metų.

Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai vertinami pagal tą pačią vertinimo sistemą kaip ir visi vaikai, atitinkamai atsižvelgiant į jų ugdymosi galimybes.

Vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimas atliekamas du kartus per mokslo metus (spalį ir gegužę) pagal nustatytą formą (2 priedas).

Vaikų pažanga, pasiekimai programos įgyvendinimo laikotarpiu yra vertinami nuolat juos stebint natūralioje kasdienėje ugdomojoje aplinkoje, pasirenkant vertinimo būdus, formas ir metodus.

Vertinimo metodai:

- vaikų stebėjimas;
- pokalbiai natūralioje aplinkoje;
- vaiko veiklos, kūrybos darbų analizė;
- pokalbiai su pagalbos vaikui specialistais ir vaikų tėvais (jų pastebėjimai, atsiliepimai);
- vaiko įsivertinimas;
- fotografavimas.

Vertinimo rezultatai aptariami individualiuose pokalbiuose su tėvais, jeigu reikia su pagalbos vaikui specialistais, Vaiko gerovės komisija.

Vaikų darbai ir analizės segamos į atskirus aplankalus, skirtus kiekvienam vaikui. Jie yra vieši. Išvykstančiam iš mokyklos vaikui ir mokslo metų pabaigoje aplankas atiduodamas tėvams.

Vaiko pažangos ir pasiekimų vertinimo lapas (2 priedas), įvairūs vaiko veiklos stebėjimo užrašai, pedagogo refleksija segami į asmens bylą. Vaikų stebėjimas gali būti fiksojamas savaitiniuose ugdymo planuose (skiltelyje savaitės refleksija).

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo informacija padeda numatyti ugdomojo proceso spragas, parinkti tinkamiausias ugdymo(si) formas, metodus, priemones, užtikrinti ugdymo(si) nuoseklumą, individualizavimą, tęstinumą, tėvų informavimą apie vaiko ugdymo(si) rezultatus, grupės vaikų pasiekimų apibendrinimą.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Diane Trister Dodge, Laura J. Colker, Cate Heroman. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vašingtonas, Presvika, 2007.
2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2016.
3. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
4. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 7d. įsakymo Nr. V-1009 redakcija).
5. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983 (Žin., 1995, Nr. 60-1501).
6. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011, Nr.38-1804).
7. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
8. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
9. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2003-05-20 nutarimu Nr. IX-1569.
10. www.ikimokyklinis.lt
11. www.upc.lt
12. www.smm.lt

PRITARTA

Vilniaus r. Pakenės Česlovo Milošo pagrindinės Mokyklos tarybos
2019 m. vasario 11 d. posėdžio protokoliniu nutarimu
(Protokolas Nr. 2)

PRITARTA

Vilniaus r. savivaldybės tarybos
2019 m. gegužės 17 d.
Sprendimu Nr. T3-178